

ИКОНОМИЧЕСКИ И ТЪРГОВСКИ ПРЕГОВОРИ ВЪВ ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА АРЖЕНТИНА

Нестор Едгардо Станканели

За мен е удоволствие да бъда гост на Дипломатическия институт към Министъра на външните работи на Република България. Тук сме във връзка с Четвъртата сесия на българо-аржентинската смесена комисия (26.09.2006 г. – бел. ред.) Целта е да развиваме във възможно най-голяма степен нашите взаимоотношения, предвид значимото място, което двете страни заемат в съответните им райони – България в Европа и Аржентина в Латинска Америка. Поводът ни дава възможност да бъдем заедно с Вас и да поговорим за някои въпроси, бъдещи общо безпокойство във връзка с външната политика и по-специално икономическите отношения, на които ще се спрем. Тези въпроси по мое мнение имат отношение към присъствието на нашите две страни и търсенето на международно сътрудничество, което става все по-наложително.

Може би е интересно да отбележим, че дипломатията, която развиваме и на която всички ние сме се отдали професионално, преследва като основна цел проектирането на националните интереси на отделните страни в съвкупността от нации. Важно е тези интереси да се проектират по положителен начин, т.е. да съвпадат с интересите на света като цяло по отношение на икономическото развитие, благосъстоянието на населението в целия свят и преодоляването на проблемите, пред които е изправено човечеството. Националният интерес понякога може да бъде конфликтен в зависимост от гледната точка, от която се подхожда към него в рамките на международните отношения. Защото без съмнение, когато говорим за национален интерес, говорим за икономически растеж, за политическа стабилност, за социална справедливост, за силни институции, които могат да решават конфликтите, възникващи във всяко едно общество.

Важно е обаче това проектиране на националните интереси, както отбелязахме преди това, да бъде съзвучно с интересите на международната общност в нейната цялост. Това са подходи, които могат да се разглеждат като част от една интегрирана политика в международен аспект.

Разбира се, когато правим международен анализ, срещаме напълно различни виждания. Можем да кажем, че с проектирането на националната държава се появиха различни концепции. Една от тях е познатата под името „реализъм в международната политика“ и преследва проектирането на националната държава, независимо какво може да се случи в международната общност, т.е. като задача минимум се търсят гаранции за сигурността на националната държава, а като задача максимум – господството на тази национална държава в общността от нации. Този подход е много различен от подхода, който ние посочваме и който съответства на проектирането на националния интерес, но в съзвучие с международните интереси, т.е. вече не става дума за господство, а главно за сътрудничество. Несъмнено тези две виждания се намират в конфликт в днешния свят. Ако при проучването на многостранните институции се забелязват в някои случаи слабости на тези институции, то е, защото има известно забавяне, известен относителен провал в налагане силата на международния интерес, на сътрудничеството, именно чрез укрепване на многостранните институции. И държави като нашите от латиноамериканския регион, като повечето европейски държави, сред тях може би и България – малки или средни по големина в международен мащаб, без съмнение са загрижени преди всичко за изграждането на схема на международното сътрудничество, за укрепването на многостранните институции по начин, който гарантира върховенството на закона, възможността на държавите да защитават своите различия по мирен път и най-вече подобряването на положението във всички страни.

Знаем, че както в световен мащаб, така и в нашите собствени страни трябва да се борим с някои аспекти, които са твърде проблематични в международния живот. Тези аспекти в много случаи са свързани с борбата с бедността, борбата с дискри-

минацията, както и със замърсяването на околната страна. Има също така явления, които се проявяват периодично, но и които понякога имат по-постоянен характер, като тероризъм или трафик на наркотици, или пране на пари, които често са в много тясна връзка със социални положения по света и с липсата на решения на икономически проблеми. Така че работата на отделните държави трябва да бъде насочена към търсенето на взаимодействие, към укрепването на международните механизми, отнасящи се както до политическата, така и до икономическата страна на международното сътрудничество.

Бих искал да посоча кои са политическите, икономическите и социалните аспекти, представляващи най-голям интерес за нас от гледна точка на Аржентина, а след това да поговорим, да обменим мнения под формата на въпроси и отговори, за да се получи по-скоро диалог, а не беседа.

Смятам, че е важно да определим мястото на латиноамериканския регион и най-вече на Аржентина, тъй като в случая говорим за Аржентина и България в контекста на света. Важно е да посочим, че Латинска Америка – много от вас я познават и не е необходимо да навлизаме в подробности – е много динамичен регион с политическо, икономическо, социално и културно богатство, който играе важна роля в света. Независимо че е преживял сложни и трудни моменти, регионът се намира в процес на усилен растеж. Ще спомена само един аспект – Южния общ пазар, познат като Меркосур и включващ Бразилия, Венецуела, Уругвай, Парагвай и Аржентина и като асоциирани членове Боливия и Чили, е пазар с брутен продукт на стойност над един трилион щатски долара и с външна търговия на стойност половин трилион щатски долара. Темпът на растеж, отбелязан в някои страни като Венецуела и Аржентина през последните години, е в размер на 9% годишно, а средно за региона е 5%. Ясно се вижда, че регионът има значителна тежест в системата на Обединените нации и че е важен партньор за европейските страни, и можем да кажем, че за България също представлява значителен интерес. Предвид факта, че Вашата страна е пред прага на присъединяването си към Европейската общност (лекцията е четена през септември 2006 г., а от 1 януари 2007 г.

България е член на Европейския съюз – *бел. ред.*) се надяваме, че в лицето на България можем да имаме важен партньор за насърчаване на сближаването и задълбочаването на отношенията между Европа и латиноамериканския континент; в частност с Меркосур, да се подпише едно споразумение за свободна търговия, едно споразумение за сътрудничество в областта на науката и технологиите – в момента преговаряме за неговата рамка – и едно споразумение за политическа подкрепа, най-вече за развитието на демократична система на управление.

Засягайки политическите и икономическите аспекти на преговорите, можем да кажем, че в системата на Обединените нации Република Аржентина – и смятам, че по този въпрос мненията ни съвпадат както в Латинска Америка, така и с България – е заинтересована от съществуването на една силна система на Обединените нации, която да продължава да укрепва, а не да отслабва. Това означава да се отдаде по-голяма тежест на международното сътрудничество, а не на едностранните или двустранните тенденции, които изглежда са придобили определена сила през последното или настоящото десетилетие. Това означава, че органите на Обединените нации, имащи отношение главно към икономическото и социалното развитие, дейностите в областта на човешките права, международното право, трябва да придобиват все по-голяма тежест. Необходимо е да изградим една по-демократична система. Както знаете, към ООН има два ръководни органа – Общата асамблея, където всички държави членки имат еднаква тежест, т.е. всички членове на международната общност имат право на глас и решенията се вземат с определено мнозинство, най-вече с обикновено, и Съветът за сигурност, съставен от петнадесет членки – пет постоянни и десет непостоянни – и по отношение на който съществуват предложения за промяна.

Един от въпросите, който буди загрижеността на Аржентина и по който разговаряме в общността на латиноамериканските държави, е необходимостта от установяването на една по-демократична система в международната област. Това означава, че в дългосрочен план би трябвало да се направи опит за премахване на правото на вето, което имат петте постоянни членки от Вто-

рата световна война насам, и да постигнем един Съвет за сигурност, който да действа на демократична основа, като решенията му, се вземат с квалифицирано мнозинство, в зависимост от сериозността на отделните проблеми. Трябва да се прави разлика между военна интервенция по решение на Съвета за сигурност и спешно изпращане на хуманитарни мисии по повод на определени ситуации. В първия случай решението трябва да бъде взето с квалифицирано мнозинство, с три четвърти или две трети от гласовете, а във втория – с обикновено мнозинство. Идеята е в дългосрочен план да може да действа един Съвет за сигурност, основаващ се изключително на демократични основи и функции и позволяващ чрез принципа на ротацията на всички страни, които представляват едновременно и своите региони, да управляват международните отношения чрез ООН и да имат тежест при вземането на решения от международен характер. Необходимо е най-вече да се отбележи разминаването в позициите на отделните страни относно реформата на Организацията на обединените нации, но без съмнение дискусиите трябва да продължават, тъй като това е от фундаментално значение. Същото се отнася и до определени аспекти, свързани с Международния съд, със Съвета за човешки права – органи, които също трябва да придобият определяща роля, за да се гарантира нужното зачитане на малцинствата, да се води политика на борба с дискриминацията, на защита на по-слабите и т.н. Казано с други думи, в политическата област Обединените нации трябва да заемат ролята, за която са били създадени.

Има определени аспекти, които налагат изграждането на една по-справедлива система в дългосрочен план и които са свързани с икономическото и социалното положение. Когато говорим, че трябва да се борим с бедността в световен мащаб, очевидно е, че говорим за едно различно разпределение на приходите. Както всички знаем, приходите са съсредоточени в една малка част от държавите. Борбата с бедността изисква подходът към този въпрос да бъде сходен на този, който се прилага в ООН – т.е., когато в една държава се отбелязва съществено увеличаване на бедността, без съмнение се е повишило равнището на безработицата, има неравно разпределение на приходите. Следователно

трябва да се реализират обществени политики, насочени към преодоляването на подобен род ситуации, към създаването на условия за развитие на икономиката, към разширяване на заетостта. Така трябва да се гарантира едно по-добро разпределение на приходите. Същото се наблюдава и в международен план. На практика две трети от населението на света живее в трудни условия, дори под прага на оцеляването, и това показва, че съществуващата международна система има сложни проблеми. В много случаи тези проблеми, свързани с разширяването на бедността, са източници на конфликти – насилствени конфликти или конфликти, чието решение се търси по насилствен начин, вместо да се търси по други пътища, като например подобряване на икономическото положение в международен мащаб.

Когато говорим за международното икономическо положение от гледна точка на ситуациите, които будят нашата загриженост, се изправяме пред два или три основни аспекта, единият от които е свързан с многостранната търговска система, а другият – с дейността на международните финансови или валутни институции. Забелязват се слабости в дейността на тези институции по отношение на предпочитанието, което се отдава на функционирането на системите. Що се отнася до многостранната търговска система, свидетели сме на цял един процес от подписването на Общото споразумение за митата и търговията през 1947 г., или т. нар. ГАТТ, до превръщането му в Световна търговска организация през 1994 г. От 1947 г. насам организацията претърпя процес на либерализация в търговската област, първоначално при промишлените стоки, а по-късно при услугите и регламентирането на интелектуалната собственост. Има един сектор от международната търговия обаче, който и днес продължава да бъде – не бихме казали изключен от правилата, но подчиняващ се на различни правила, и това е селскостопанският сектор. Селскостопанският сектор е особено важен най-вече за развиващите се страни. На практика цели континенти като африканския зависят по отношение на приходите в чуждестранна валута основно от износа на селскостопански продукти и други суровини. Селскостопанският сектор се характеризира със силен протекционизъм, изразяващ се във високи митнически такси,

прилагането на забрани, митнически квоти, позволяващи вноса само на определени количества, и също и в цяла една система от субсидии, както по отношение на вътрешните субсидии, така и на субсидиите за износ. Последствията от това се изразиха, от една страна, в затварянето на пазари, а, от друга – в нахлуването на международния пазар на субсидирани продукти. Всичко това доведе до падане, в продължение на много години, на международните цени на промишлените стоки, а оттам и до намаляване на приходите от износ за голям брой страни.

За да придобие по-ясна представа за последствията от протекционизма и нарушаването на пазара на селскостопански продукти, ще направим едно сравнение между 1970 г. и 2004 г. на базата на последните международни статистики и ще видим, че развиващите се страни през 1970 г. са били чисти износители на селскостопанска продукция, съставляваща близо 15% от световния износ. От друга страна, страните от ОИСР или развитите страни са били чисти вносители на селскостопанска продукция, съставляваща 18 % от световния внос. През 2004 г. този процент пада до приблизително 4%. Развиващите се страни продължават да бъдат чисти износители на селскостопанска продукция, но развитите страни са намалили вноса от 18% на 4%. Тази разлика в процентите означава, че развитите страни са престанали да внасят само през 2004 г. селскостопански продукти за близо 100 млрд. долара. Страните, изгубили през 2004 г. този износ, са развиващите се страни. Африканският континент е най-засегнат с близо 40 млрд. долара за 2004 г. И ако се прибавят година след година по 40 млрд. долара, ще може да се обясни процесът на декапитализация и царящата бедност. И всичко това като последица, от една страна – от затварянето на пазари, а, от друга страна – от факта, че пазарът най-вече на африканските страни, но и на страни от Азия и част от Латинска Америка, е наводнен от субсидирани продукти, което пречи на селяните от тези региони да реализират своята продукция.

Това са някои от аспектите в международната търговска система, които изискват спешно коригиране, за да се решат проблемите, свързани с бедността и разпределението на ресурсите в свето-

вен мащаб. Няма много смисъл да се говори за отпускане на помощи за развитие, а обикновено помощите са в размер на няколко милиарда долара, след като от друга страна се извличат ресурси за десетки милиарда долара. Същото може да се каже и по отношение на възможността за прилагане на гъвкави индустриални политики в много от развиващите се страни, с цел да се разобрази тяхното производство, да се създадат работни места и да се развие една силна промишленост, която да създаде условия за по-добро оползотворяване на националните ресурси. В момента се намираме в нов кръг от международни търговски преговори, които временно са преустановени поради невъзможността да се стигне до някакво споразумение в търсенето на решение на споменатите проблеми. Много трудно е да се получи от общността или от Европейския съюз и от САЩ промяна на селскостопанската им политика, намаляване на субсидиите и осигуряване на по-добър достъп до пазара. По този начин се пречи на едно по-справедливо разпределение на ресурсите в световен мащаб и на възможността развиващите се страни да развият икономиките си и да дават своя положителен принос за търсенето в света.

Онова, което се случва в многостранната търговска система, се наблюдава и във финансовата система. Какво става? Страни, които несъмнено не могат да преуспяват чрез ефективно разпределение на ресурсите, чрез увеличаване на износа на световния пазар, са принудени да вземат заеми. В резултат от действието на международната финансова и валутна система това задължняване води до увеличаване на риска в задължнелите страни и към тях се прилагат много по-високи лихвени проценти, които на свой ред водят до постоянно увеличаване на дълга. С други думи, една система, която функционира несъвършено в областта на търговията, функционира още по-зле във финансовата област. Успоредно с целта за постигане на една по-справедлива система на международна търговия е необходимо да се реформира международната финансова система. Защото същите тези страни, които задължняват с големи суми, плащат лихви, осигуряващи повече свободни средства в международните финансови центрове и оттам — по-ниски лихви за кредит в същите центрове, които прилагат политиката на протекционизъм и изкривяване на

пазара, за които говорихме. И така, наблюдават се много любопитни случаи, когато степента на задлъжняване се увеличава и има изтичане на капитали, а това са капиталите, които по някакъв начин са допринесли за формирането на висок коефициент на дълг по отношение на brutния продукт, които след това отново се изпращат на финансовите центрове и там способстват за определянето на много ниски лихвени проценти. Има страни, които без съмнение се финансират много евтино чрез емисии на ценни книжа. Могат да бъдат дадени подобни примери от международната практика със страни, които имат голям дефицит в платежния си баланс или голям бюджетен дефицит, но които се финансират при лихви от 4% или 5%, докато заемите, които същите финансови институции отпускат в развиващите се страни, са при лихви от 9–10%. С други думи, освен сериозните проблеми в търговската система, съществуват и сериозни проблеми във финансовата система. Това, което се обсъжда в международните институции, както в МВФ, така и в Световната банка, е по какъв начин да бъдат променени тези политики, как да се прилагат антициклични вместо проциклични политики, за да може финансовата система да допринесе, наред с реформата в търговската система, за една по-справедлива, по-равнопоставена международна икономика, от която всички да бъдат облагодетелствани.

Това са някои от аспектите, които исках да засегна от гледна точка на многостранните отношения и имащи отношение към политиката на финансиране на ООН, защитата на човешките права, борбата с бедността, опазването на околната среда и които са много тясно свързани с търговските политики. Защото има политики за защита на селското стопанство, при които чрез високи цени се създава необходимостта от все по-голямо производство чрез използването на торове и пестициди и които не допринасят за развитието на едно здравословно земеделие и за опазването на околната среда. Така че икономическите и политическите въпроси, за които говорим, са тясно свързани помежду си.

Друг важен въпрос от политическа гледна точка е разоръжаването и взаимодействието на държавите в усилията за пренасочване на една голяма част от военните разходи към разходи за социални, мирни цели и сътрудничество. Това са двете

страни на един и същи медал, които изискват работа от страна на международната общност в дългосрочен план. Промените не могат да станат от днес за утре, а чрез постоянните усилия на нашите страни и разбирането, че съдбата на отделната държава е свързана със съдбата на всички останали.

Бих искал също така да отбележа, от гледна точка на многостранните взаимоотношения, че в Латинска Америка се осъществява процес на интеграция, който се засили от осемдесетте години насам. Има много примери за това и един от тях е Меркосур – Южният общ пазар, в който участват споменатите вече страни, а наскоро към него се присъедини и Венецуела. Процесът на сближаване ще продължи до 2010 г., а за някои по-чувствителни продукти – до 2013 г. Този пазар вече действа като зона за свободна търговия, митата са общи с много малки изключения, а институциите на общността непрекъснато се укрепват. Идеята е да бъдат създадени институции, сходни на тези в Европейския съюз.

Какви са целите на Меркосур? Чрез този общ пазар, с митнически такси малко по-високи от тези в ЕС средно с 10%, да се създадат условия за развитието на една силна икономика, за постигането на по-голямо производство, за една по-голяма ефикасност в стокообмена с промишлени стоки и селскостопански продукти, за по-голяма конкурентоспособност в рамките на международната общност и за постоянно отваряне и асоцииране с различни региони и страни по света. С други думи, Меркосур е една отворена схема, схема на демократични правителства, които зачитат правата на човека, които си сътрудничат в политическата област по въпросите на разоръжаването и неразпространението на ядрено оръжие – всички страни сме подписали договор за неразпространение на ядрено оръжие и схема за прозрачност. С Бразилия например имаме споразумение за взаимна проверка на ядрените инсталации, както и от Международната организация за атомна енергия. Меркосур е зона на мир и в същото време е зона за икономическо развитие по пътя на интеграцията. Можем да кажем, че целта, която Аржентина преследва с участието си в Меркосур, е съзвучна с по-широката цел за укрепване на международното сътрудничество.

Аржентина води активна политика и в двустранен план. Освен реализиране на многостранно и регионално сътрудничество тя си сътрудничи с различни партньори по света, каквато е и България. Знаем, че нашите страни споделят принципите на малките и средно големите народи, че сме срещали различни политически и икономически трудности, но и двете страни искаме един по-добър свят, един свят на сътрудничество. Знаем също така, че повечето държави сме именно такива – малки и средни по големина – и че можем да преуспяваме много повече, когато има един международен закон, когато има справедливост за всички, когато не господства законът на по-силния. Целта е именно тази – чрез различните схеми, които споменахме – многостранна, регионална и двустранна – да продължим да работим за един по-добър свят.

Бих искал да изразя нашето задоволство, моето и това на посланик Кортес Фунес – посланик на Аржентина в България, че се намираме тук (остава ми още един ден в София), за провеждането на четвъртата сесия на Смесената комисия. Днес следобед ще подпишем протокола. С нас е и новият посланик на България в Аржентина – посланик Апостолов, който ще бъде съвсем скоро в Буенос Айрес и с когото ще работим с удоволствие. В протокола за заседанието на Смесената комисия ще отразим различни аспекти на нашето сътрудничество в областта на селското стопанство, промишлеността, здравеопазването, науката и технологиите. Днес подписахме и споразумение за антарктическо сътрудничество с Българския антарктически институт, т.е. търсим разширяване на двустранните ни отношения със съзнанието, че по този начин допринасяме за постигане на общата цел за по-добро разбирателство между народите, в търсенето на по-добър, мирен свят, в който всички ще можем да се разбираме.

Това са накратко целите на външната политика на Аржентина, които исках да споделя с Вас. На Ваше разположение съм, за да разговаряме по аспектите, които Ви интересуват, както по отношение на нашия регион и Аржентина, така и по отношение на международните отношения и отношенията между нашите две страни.

Изразявам още веднъж удоволствието си да бъда с Вас. Благодаря.